

Evaluatieverslag

AZ-West Ham United FC

d.d. 18 mei 2023

1. Aanleiding en opzet

Waarom deze evaluatie?

Op 18 mei 2023 speelde AZ de halve finale van de UEFA Europa Conference League tegen West Ham United FC. De wedstrijd vond plaats in het AFAS Stadion in Alkmaar. Tegen het einde van de wedstrijd ontstonden er ongeregelde heden in het stadion. Publiek van de Van der Ben-tribune brak door de hekken heen op weg naar de hoofdtribune. Zij gingen hierbij de confrontatie aan met supporters van West Ham United FC, die op de hoofdtribune zaten. Eerder op de dag vond er reeds een incident plaats nabij Café het Moddermannetje aan de Stationsweg in Alkmaar. AZ-supporters en supporters van in ieder geval FC Groningen en (naar later uit onderzoek is gebleken ook) van West Ham United FC en zelfs van in ieder geval nog een andere Europese voetbalclub gingen hier met elkaar het gevecht aan. Ook hebben enkele AZ supporters tijdens hun gezamenlijke wandeling vanaf het Waagplein naar het AFAS Stadion, voorafgaand aan de wedstrijd, antisemitische teksten gescandeerd.

Met name de ongeregelde heden in het stadion, maar ook de andere incidenten zijn voor de leden van de voetbalvierhoek (burgemeester, algemeen directeur AZ, voetbalofficier van justitie en teamchefs van politie) aanleiding om deze wedstrijddag gezamenlijk te evalueren. Het doel van deze evaluatie is om te bezen welke maatregelen moeten worden genomen om incidenten als deze in de toekomst te voorkomen.

Bevoegdheden

Het is in de eerste plaats aan de betaald voetbalorganisatie (BVO) om te zorgen voor een goede wedstrijdorganisatie, een veilig stadion en een goede voorbereiding en uitvoering van de wedstrijdregeling.

De burgemeester is verantwoordelijk voor het stellen van voorwaarden aan het mogen spelen van voetbalwedstrijden. De basis hiervoor is artikel 174 van de Gemeentewet. De burgemeester is tevens belast met het toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden die gesteld zijn aan de BVO om de wedstrijd te spelen. De verantwoordelijkheid om te voldoen aan de voorwaarden ligt bij de BVO.

Bij een openbare ordeverstoring kan de burgemeester optreden op grond van de bevoegdheden van artikel 172 Gemeentewet. De Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme (Wet MBVEO of voetbalwet), de Algemene plaatselijke verordening (Apv), de noodbevoegdheden uit de Gemeentewet (artikel 175 en 176) bieden verdere bestuurlijke instrumenten die ingezet kunnen worden rond voetbalwedstrijden wanneer de openbare orde en veiligheid verstoord wordt of wanneer daarvoor ernstige vrees bestaat.

De burgemeester voert het gezag over de politie voor wat betreft de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening.

De officier van justitie gaat over de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde zoals bijvoorbeeld het opleggen van een gedragsaanwijzing of het afgeven van een bevel voor preventief fouilleren.

Opzet van de evaluatie

Opdrachtgever voor deze evaluatie is de voetbalvierhoek. De burgemeester van Alkmaar is voorzitter van de voetbalvierhoek en heeft de regie over de totstandkoming van deze evaluatie.

De vierhoekpartners hebben elk vanuit hun eigen rol en verantwoordelijkheid de opdracht gekregen om in beeld te brengen:

1. De eigen voorbereidingen voor AZ-West Ham United FC;
2. De eigen bevindingen van de wedstrijddag;
3. Een conclusie met aanbevelingen voor de eigen organisatie én voor de andere partners.

Aan de hand van deze inbreng is deze evaluatie opgesteld.

Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt de context van de toename van supportersgeweld geschetst.

In hoofdstuk drie staat een toelichting op de voorbereidingen die in aanloop naar de wedstrijd door de betrokken partners zijn getroffen.

In hoofdstuk vier wordt de wedstrijddag beschreven waarna in hoofdstuk vijf een conclusie met aanbevelingen volgt.

2. De context

Context van ongeregelde heden met betrekking tot voetbalsupporters

Het voetbalseizoen 2022-2023 kenmerkte zich landelijk gezien door een toename van voetbalgeweld. Een kleine groep relschoppers zorgde voor overlast, ongeregelde heden en geweld tijdens en rondom betaald voetbalwedstrijden. Denk daarbij aan het belagen van de keeper van Sevilla tijdens een Europese wedstrijd van PSV en het aanstekerincident tijdens de wedstrijd Feyenoord-Ajax.

Steeds vaker worden voorwerpen op het veld gegooid, raken supporters slaags met de politie en worden zij en de andere hulpdiensten bekogeld. Het afsteken van vuurwerk is weer toegenomen, waardoor ook de 'echte' supporters gevaar dreigen te lopen. Ook racistische en antisemitische spreekkoren blijven voorkomen.

Niet alleen in Nederland zien we dit, ook in andere landen van Europa zagen we het supportersgeweld toenemen. Daarbij moeten we helaas ook vaststellen dat Nederlandse voetbalsupporters een slechte reputatie hebben in Europa.

Wanneer op lokaal niveau wordt gekeken, liet een groep AZ-supporters zich helaas ook niet onbetuigd. Met als recente dieptepunten de aanhouding van 154 AZ-supporters in Amsterdam in verband met antisemitische spreekkoren voorafgaand aan de wedstrijd Ajax-AZ op 6 mei 2023 en de ongeregelde heden rondom de wedstrijd AZ-West Ham United FC op 18 mei 2023.

Gezien bovenstaande ontwikkelingen, is het onvermijdelijk om de ongeregelde heden rondom de wedstrijd AZ-West Ham United FC mede in dit licht te beschouwen. Het past daarmee helaas in de trend van een toenemende context van supportersgeweld. Dit kan uiteraard op geen enkele wijze een rechtvaardiging vormen voor wat er is gebeurd, maar het is wel belangrijk om er rekenschap van te geven dat de problematiek rondom supportersgeweld niet alleen een Alkmaars probleem is. Wel moeten we er vanuit Alkmaar in ieder geval alles aan doen om dit in de toekomst te voorkomen. Dit alles gaat immers ten koste van het plezier en de veiligheid van de goedwillende supporters, de kostbare inzet van onze politie en de reputatie van AZ en de gemeente Alkmaar.

3. De voorbereidingen

Gezamenlijk beeld

De verwachting was dat er veel Engelse supporters naar Alkmaar zouden komen, ook een deel zonder kaarten. De supporters zouden voornamelijk met het vliegtuig en de trein naar Nederland komen. Ook werden enkele auto's verwacht. Het grootste deel van de Engelse supporters zou in Amsterdam verblijven. Een kleiner deel in Alkmaar. Er moest verder rekening mee worden gehouden dat de wedstrijd op Hemelvaartsdag plaats zou vinden en dat veel mensen dus een vrije dag hebben waardoor het waarschijnlijk druk zou zijn in de stad.

De Engelse supporters zouden niet uit zijn op confrontaties maar er zou wel sprake kunnen zijn van kleine ongeregeldeheden. De verwachting was dat het gros van de Engelse supporters goed aanspreekbaar zou zijn en zich aan aanwijzingen zouden houden. Aanvankelijk was er ten aanzien van de supporters van West Ham United FC geen sprake van een specifieke dreiging. In de voorbereidingen was ook een confrontatie in het stadion geen scenario waar rekening mee werd gehouden. Dat kwam pas na de uitwedstrijd. Daar is vervolgens door AZ op voorbereid zoals hieronder beschreven. De verwachting was dat dit afdoende was.

Voorbereidingen met betrekking tot het spelen van de wedstrijd

De veiligheidsorganisatie van AZ, de gemeente Alkmaar en de politie hebben de wedstrijd AZ-West Ham United FC gezamenlijk voorbereid en mede op basis daarvan heeft de veiligheidsorganisatie van AZ de volgende maatregelen genomen:

- Vanwege het feit dat voor de thuiswedstrijd van AZ in de kwartfinale tegen RSC Anderlecht AZ-supporters zeer fanatiek juichten bij de aankomst van de spelersbus waardoor de spelers de bus niet makkelijk konden verlaten (en de tv-ploeg de aankomst ook niet goed kon filmen), is besloten om de spelersbus van AZ op een andere plek te laten arriveren. De spelersbus werd als het ware in een sluis gereden zodat het makkelijker was om deze af te sluiten voor supporters.
- Er zijn extra hekken geplaatst voor de aankomst van de spelersbus van West Ham United FC.
- Er zijn extra hekken geplaatst aan beide korte zijden van de tribunes om een veldinvasie tijdens of na de wedstrijd te voorkomen.
- Er is een net geplaatst voor de Van der Ben-tribune en aan beide kanten van het uitvak. Het net voor de Van der Ben-tribune is geplaatst om te voorkomen dat er voorwerpen op het veld worden gegooid. De netten naast het uitvak zijn geplaatst om te voorkomen dat er voorwerpen van de uittribune naar naastliggende thuishtribunes worden gegooid. Ook zijn er hogere hekken geplaatst voor de Van der Ben tribune om veldbetreding door supporters tegen te gaan.
- Er is door middel van vier sluizen extra ruimte gemaakt bij de tourniquets voor het uitvak zodat de supporters hier gedoseerd konden worden gefouilleerd en toegelaten tot het stadion. De veiligheidsorganisatie van AZ heeft de stewards de opdracht gegeven om extra aandacht te besteden aan de Categorie 1 gasten (Cat 1-gasten) van West Ham United FC. Dit in verband met het feit dat de 'eigen' Cat 1 gasten tijdens de uitwedstrijd in Londen waren bedreigd door supporters van West Ham United FC. De meeste 'eigen' Cat 1-gasten zijn daardoor weggebleven voor de tweede helft. Een dergelijke voorval (een mogelijke wraakactie) wilde AZ in het eigen stadion voorkomen. Cat 1-gasten is de benaming voor een bepaalde categorie van 200 gasten (supporters) die verplicht wordt opgelegd door de UEFA om sponsors, familie en vrienden van spelers de kans te geven om op de hoofdtribune de wedstrijd bij te wonen. Helaas bleken er in dit geval mensen tussen te zitten die niet het gedrag vertoonden dat normaliter bij cat. 1 supporters hoort of verwacht mag worden.
- Er zijn extra beveiligers ingezet op de trappen aan beide kanten van de zogenaamde Cat 1-gasten op de hoofdtribune. Deze beveiligers droegen zwarte formele kleding om niet op te vallen en geen provocaties te veroorzaken.
- AZ heeft tijdens overleggen met West Ham United FC de dresscode voor de Cat 1-gasten ter sprake gebracht. Men was het eens over een dresscode voor Cat 1-gasten die clubuitingen zou vermijden. Dit uit het oogpunt van veiligheid en om provocaties te voorkomen. Helaas is deze afspraak niet nageleefd en droegen de Cat 1-gasten uitingen van West Ham United FC. Omdat normaliter dergelijk gedrag en/of het dragen van clubuitingen door Cat 1 gasten niet gebeurt, kwam het als een verrassing dat dit toch gebeurde. AZ heeft hierop gehandhaafd waar mogelijk.

- AZ heeft 28 particuliere beveiligers en 80 stewards/beveiligers in het hoofdgebouw/tribune ingezet. Voor de andere drie tribunes zijn boven het reguliere aantal van 87 stewards nog eens 33 stewards in opleiding ingezet.

Vergunningverlening

In artikel 2:13 van de Apv staat:

Het is verboden zonder of in afwijking van een vergunning van de burgemeester een voetbalwedstrijd te organiseren. Een vergunning kan meerdere voetbalwedstrijden betreffen.

In de vergunning die op basis van dit artikel voor het seizoen 2022-2023 is afgegeven is, is onder andere opgenomen dat een wedstrijd pas mag worden gespeeld nadat de burgemeester hiervoor schriftelijk een verklaring van geen bezwaar heeft afgegeven en dat zij aan de hand van de risicoanalyse die voor elke wedstrijd wordt opgesteld nadere voorschriften kan opleggen. Deze voorschriften worden vooraf altijd eerst met AZ en de politie besproken.

Ten aanzien van de wedstrijd AZ-West Ham United FC heeft de burgemeester, na nader overleg met AZ en politie over de hier bovengenoemde maatregelen, op 17 mei 2023 een verklaring van geen bezwaar afgegeven voor het spelen van de wedstrijd. Deze verklaring is als bijlage bijgevoegd. De aanleiding voor het opleggen van de nadere voorschriften is het aantal supporters, het risicoprofiel van de supporters en eventuele signalen over ongeregeldeheden (o.a. de ongeregeldeheden tijdens West Ham United FC – AZ plaatsvonden zijn hierbij betrokken).

Voorbereidingen met betrekking tot de openbare orde en veiligheid

Afspraken in de vierhoek

De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid in de gemeente. Om die reden laat de burgemeester zich voorafgaand aan elke voetbalwedstrijd in het AFAS-stadion in ieder geval informeren over de aard van de te verwachten supporters, het aantal te verwachten supporters en de wijze waarop zij naar de wedstrijd zullen komen. In geval van Europese wedstrijden wordt dat in de setting van de vierhoek gedaan.

Op 4 mei 2023 heeft een vergadering van de vierhoek plaatsgevonden. Doel van deze vergadering was om aan de hand van de zogenaamde BOB-methode (beeldvorming, oordeelsvorming, besluitvorming) afspraken te maken ter bevordering van een goed verloop van de wedstrijddag en besluiten te nemen ter voorkoming van mogelijke ongeregeldeheden.

Om voorafgaand aan de wedstrijd een profielschets van de bezoekende supporters op te kunnen stellen, heeft het lokale basisteam overleg gehad met de Engelse politie. Hieruit is geen specifieke dreiging naar voren gekomen. Gezien het algemene profiel van de supporters van West Ham United FC in combinatie met het gedrag van AZ-supporters bij eerdere Europese wedstrijden adviseerde de politie wel om maatregelen te nemen om een confrontatie van de verschillende supportergroepen in het centrum van Alkmaar te voorkomen. De verwachting was dat er veel Engelse supporters naar Alkmaar zouden komen, ook een deel zonder kaarten. De verwachting was dat de Engelse supporters voornamelijk met het vliegtuig en de trein naar Nederland zouden komen. Ook werden enkele auto's verwacht. Het grootste deel van de Engelse supporters zou in Amsterdam verblijven. Een kleiner deel in Alkmaar.

De Engelse supporters zouden niet per se uit zijn op confrontaties maar er zou wel sprake kunnen zijn van kleine ongeregeldeheden. De verwachting was dat het gros van de Engelse supporters goed aanspreekbaar zou zijn en zich aan aanwijzingen zouden houden. De verwachting was dat bij een goed georganiseerd meeting point in het centrum van Alkmaar (eten, drinken, muziek) de Engelse supporters daar zouden verblijven zodat er een scheiding zou zijn tussen de Engelse supporters op en

rond de Paardenmarkt en AZ-supporters rond het Waagplein en de Platte Stenenbrug. Een meeting point elders in Alkmaar zou minder goed worden bezocht, het centrum heeft aantrekkingskracht. Er moest verder rekening mee worden gehouden dat de wedstrijd op Hemelvaartsdag plaats zou vinden en dat veel mensen dus een vrije dag hebben waardoor het waarschijnlijk druk zou zijn in de stad.

Doel van de te nemen maatregelen was derhalve om de supporters van West Ham United FC naar een meeting point te kunnen sturen en daardoor de supportersgroepen gescheiden te houden. Gezien het profiel van de supporters is ervoor gekozen om de supporters zelfstandig naar het centrum te laten komen en ze zo nodig vriendelijk doch dringend te verwijzen naar het meeting point. Via het meeting point zouden de supporters dan met door de gemeente in te zetten pendelbussen naar het stadion worden gebracht. De West Ham United FC supporters zouden via een flyer worden geïnstrueerd dat ze alleen via de pendelbussen naar het stadion kunnen komen. En dat deze pendelbussen uitsluitend vanaf het meeting point zouden vertrekken.

Verdere bestuurlijke maatregelen (zoals de aanwijzing van een veiligheidsrisicogebied) waren naar het oordeel van de vierhoek niet nodig (maar werden wel voorbereid).

Acties van politie

De eenheidsleiding van de politie Noord-Holland heeft besloten om de preparatie en inzet van deze wedstrijd plaats te laten vinden onder aansturing van een Staf Grootchalig en Bijzonder Optreden (SGBG). Dit vanwege de ervaringen met eerdere wedstrijden in het kader van de UEFA Europa Conference League en de (gerede) kans op openbare orde verstoringen.

De wedstrijd is door het SGBG in nauw overleg met de driehoek voorbereid. Centrale opdracht was een veilig en ordentelijk verloop van de wedstrijddag, het voorkomen van grootschalige ordeverstoringen door de supportersgroepen van elkaar gescheiden te houden, mede door aanhoudingen te verrichten bij strafbare feiten.

Door het SGBG zijn diverse scenario's voorbereid:

- ordeverstoringen waarbij strafbare feiten worden gepleegd en personen worden aangehouden;
- treffen tussen supportersgroepen met gewonden en/of aanhoudingen;
- niet tijdig kunnen uitvoeren van aan/afvoer van supportersbussen door stremming infrastructuur of anderszins.

Verder zijn door het SGBG duidelijke beleids- en tolerantiegrenzen opgesteld voor het politieoptreden in de binnenstad en rond het AFAS-Stadion. Deze zijn bekrachtigd in de driehoek. Ook zijn er afspraken gemaakt over de inzet van kwaliteitsgroepen, waaronder de Mobiele Eenheid (ME), de Arrestatie Eenheid (AE), de hondengeleiders en de bereden politie. Verder zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt met de Amsterdamse politie omdat veel West Ham United FC supporters in Amsterdam zouden verblijven op de dag voor de wedstrijd. Zo zijn twee koppels van de voetbaleenheid Noord-Holland de avond van tevoren in Amsterdam geweest en informeren de politieteams elkaar over vervoersbewegingen van supporters.

Acties van de gemeente

Op basis van deze informatie heeft de gemeente Alkmaar de volgende maatregelen getroffen:

- Inrichting van een meetingpoint op de Paardenmarkt;
- Inzet van bussen om de Engelse supporters naar en van het stadion te vervoeren;
- Inzet verkeersregelaars om verkeersoverlast te voorkomen rondom het meeting point;
- Informeren omwonenden/ondernemers Paardenmarkt. Zowel per huis-aan-huis brief als een aantal ondernemers ook persoonlijk door de gebiedsOOV'er of de wijkagent.
- Een evenementenvergunning voor het meetingpoint
- Inzet van cameratoezicht en handhaving.
- De coffeeshops informeren over de komst van de Engelse supporters.
- Inzet tekstkarren met instructies voor de supporters uit Engeland (bijvoorbeeld over de pendelbussen)

- Flyer ten behoeve van de West Ham United FC supporters voorbereiden
- Schoonmaak van de Paardenmarkt na afloop regelen.
- Persvragen voorbereiden.

Acties van het OM

Het OM heeft intern voorbereidingen getroffen voor eventuele aanhoudingen. Daarbij is rekening gehouden met (beperkte aantallen) aanhoudingen. Hiervoor zijn collega's uit het interventie team op vrijdag 19 mei 2023 extra ingeroosterd op ZSM. (Op ZSM wordt iedereen (zowel minder- als meerderjarigen) die is aangehouden of ontboden als verdachte van een strafbaar feit binnen zes tot negen uur besproken in een afdoeningsoverleg tussen de officier van justitie en de relevante ketenpartners. om eventuele kleine zaken in behandeling te nemen, na doormelding van de (voetbal)officier van justitie).

In de voorbereiding is door het OM geen (extra) rekening gehouden met grootschalige aanhoudingen. Daar bestond gezien de beschikbare informatie voorafgaand aan de wedstrijd geen aanleiding voor. Voor dergelijke situaties zijn de (voetbal)officier van justitie en de (voetbal)parketsecretaris aanwezig in het stadion. Zij zijn ook de aangewezen personen om het strafrechtelijk onderzoek te leiden.

Nadere informatie (na de wedstrijd West Ham United FC-AZ op 11 mei 2023)

Gedurende de wedstrijd in Londen hebben over en weer provocaties plaatsgevonden tussen de supportersgroepen. Er was sprake van een dreigende situatie voor de Cat. 1 supporters van AZ die in Londen aanwezig waren. Hierbij is uiteindelijk geen geweld gebruikt. Er was geen indicatie voor een gewelddadig treffen in het centrum van Alkmaar of in het stadion, waarbij politie-inzet nodig zou zijn. Zoals hiervoor al toegelicht heeft de veiligheidsorganisatie van AZ in samenspraak met de politie maatregelen genomen om een eventueel treffen in het stadion te voorkomen.

In de dagen voorafgaand aan de wedstrijd in Alkmaar kwam er informatie binnen over een mogelijk gewelddadig treffen tussen supporters van AZ, FC Groningen en SC Cambuur. Hier is op geprepareerd door zogenoemde (politie)spotters uit Groningen en Leeuwarden in te plannen voor de wedstrijddag. Ook is aan 12 harde kern supporters van SC Cambuur door de burgemeester een gebiedsontzegging voor Alkmaar uitgereikt. Dit op basis van advies van de politie en een bestuurlijke rapportage met een overzicht met de namen van deze groep supporters. De burgemeesters van Leeuwarden en Groningen zijn hierover geïnformeerd. Van diverse harde kern FC Groningen-supporters zijn de kentekens in de ANPR-camera's ingevoerd.

De ervaring leert echter dat dergelijke confrontaties onvoorspelbaar blijven en dat moeilijk te voorzien is of en waar dergelijke confrontaties daadwerkelijk plaats gaan vinden.

Er was geen aanleiding voor de vierhoek om nogmaals bij elkaar te komen. Wel zijn afspraken gemaakt over de wijze waarop de vierhoekspartners elkaar op de wedstrijddag zouden kunnen bereiken in geval van ongeregelheden.

4. De bevindingen op de wedstrijddag

Meeting point

Op de wedstrijddag was het meeting point tijdig in bedrijf. Het duurde wel enige tijd voor de eerste Engelse supporters zich meldden. Kleine groepjes Engelsen gingen verspreid de stad in, ook naar het Waagplein. Dit zorgde niet voor incidenten maar om te voorkomen dat het toch tot confrontaties zou komen met AZ-supporters heeft de politie in de loop van de middag deze groepjes supporters nadrukkelijk geadviseerd om zich naar het meeting point te begeven. Dat verliep goed.

Tegen het einde van de middag bleek dat meerdere Engelse supporters weigerden de aangegeven route vanaf het station naar het meeting point te volgen. Rond 17:30 uur is de ME ingezet om hen vanaf station Alkmaar te begeleiden naar het meetingpoint.

Uiteindelijk was het een groot feest bij het meeting point. Het busvervoer vanaf het meetingpoint naar het stadion werd rond 19:00 uur opgestart. Dit verliep qua gedrag van de supporters goed, ondanks dat het wat lang duurde voordat de bussen daadwerkelijk gingen rijden. Tijdens de rit werd door een onbekend gebleven West Ham-supporter de ruit van een bus vernield. Hiervoor is snel een vervangende reguliere bus ingezet.

Vechtpartij rondom café 't Moddermannetje nabij station

Rond het middaguur werd middels een ANPR-hit (op de A7 ter hoogte van Den Oever) een voertuig van een harde kern FC Groningen-supporter gesignaleerd. De bestuurder werd door de politie staande gehouden en vervolgens aangehouden op basis van artikel 9 Wegenverkeerswet (rijden zonder geldig rijbewijs). Hij is later op de dag heengezonden en terug naar Groningen gereisd.

Rond 14:00 uur ontstond een vechtpartij bij het station van Alkmaar tussen supporters van o.a. FC Groningen en AZ. Uit nader onderzoek is gebleken dat hierbij ook supporters van West Ham United FC maar ook van Getafe (voetbalclub uit Spanje) waren betrokken. Met toestemming van de burgemeester werd de ME ingezet. Verdere escalatie is daarmee voorkomen. Het was dankzij de tussenkomst van de ME een korte maar heftige confrontatie. Er werd daarbij door de politie geen geweld gebruikt. De supporters begeleidingsgroep (SBG) van politie stuurde een tiental supporters van FC Groningen met de trein terug. Vervolgens keerde de rust terug. Er bestaat een sterk vermoeden dat dit een geplande dan wel afgesproken confrontatie is geweest.

Wandeling AZ-supporters naar het stadion

Tegen het eind van de middag kwam er informatie naar boven dat de AZ-supporters die zich op het Waagplein en de Platte Stenenbrug hadden verzameld, lopend naar het stadion wilden gaan. Na overleg met de driehoek en op advies van het SGBO werd besloten om dat te laten gebeuren en door politie te laten begeleiden. Rond 18:15 uur liepen de AZ-supporters georganiseerd en onder begeleiding naar het stadion. Tijdens de wandeling werden er door enkele supporters antisemitische leuzen geroepen, ook bij het passeren van de synagoge. Naar aanleiding van deze spreekkoren heeft er contact plaatsgevonden met de Supporters Liaison Officer (SLO) van AZ en de supportersbegeleiders van politie. Hierdoor stopten de spreekkoren. Om die reden is besloten om niet in te grijpen. Helaas zijn de spreekkoren daarna nog meerdere keren te horen geweest, onder andere bij de ontvangst van de spelersbus. Verder deden zich tijdens deze gezamenlijke wandeling geen incidenten voor. De route van de wandeling was aangegeven door politie en werd gevolgd: Waagplein, Bierkade, Vondelstraat, Kooimeerplein.

De spelersbus van AZ arriveerde om 19.30 uur bij het stadion. Ook tijdens de 'entrada' (ontvangst van de spelersbus) werden antisemitische leuzen geroepen.

Feyenoord supporters

Rond 19:00 uur kwam het bericht binnen dat er harde kern Feyenoord-supporters onderweg waren naar Alkmaar. Om die reden stonden de bereden politie en een peloton ME om 19.45 uur op het

Waagplein. Even na 20:00 uur vertrok een sectie ME naar de A9 om mogelijke Feyenoord-supporters op te vangen. Er werden uiteindelijk geen Feyenoord-supporters waargenomen.

In het stadion

Voorafgaand aan de wedstrijd was er om 20.30 uur een veiligheidsoverleg in het AFAS stadion. Aanwezig waren: de burgemeester, de voetbalofficier van justitie en de parketsecretaris van het OM, de teamchef van politie, de voetbal coördinator van politie, de veiligheidscoördinator van AZ en de OOV-er van de gemeente. Dit is een gebruikelijk overleg voorafgaand aan elke wedstrijd met enig risico en sowieso bij Europese wedstrijden.

Tijdens dit overleg werd melding gemaakt van het feit dat een aantal Engelse supporters zonder kaartje het stadion was binnengedrongen. Zij zaten in het uitvak. Er was druk op de ingang van het uitvak gekomen, onder meer doordat er valse toegangskaarten in omloop bleken. Tijdens deze druk zijn er West Ham supporters zonder kaartje door de toegangscontrole gekomen door over de hekken te klimmen. Tijdens dit incident zijn een steward en een politieagent licht gewond geraakt. Er zijn geen personen met valse kaarten in het hoofdgebouw terechtgekomen waar de Cat. 1 supporters zaten.

Aan vier West Ham United FC-supporters is door AZ de toegang tot het stadion (hoofdgebouw) ontzegd omdat ze met valse kaartjes het stadion probeerden binnen te komen.

Verder meldde de veiligheidscoördinator van AZ dat het gevoel bestond dat er mogelijk toch een wraakactie zou gaan plaatsvinden tegen West Ham supporters die op de hoofdtribune zaten. Hiertoe had AZ extra maatregelen genomen zoals een verdubbeling van het aantal beveiligers ter plaatse.

In de rust vond een tweede veiligheidsoverleg plaats. Hier werden geen nieuwe bijzonderheden gemeld. Afgesproken werd dat tien minuten voor afloop van de wedstrijd een derde veiligheidsoverleg zou plaatsvinden.

De wedstrijd verliep tot vlak voor het einde vrij probleemloos qua gedrag van supporters. Ook in de stad was het beeld rustig. Wel viel op dat er groepjes AZ-supporters in de gracht voor de van der Ben-tribune bleven staan. Ook klommen er supporters in de hekken/netten. De stewards konden dat niet tegengaan.

Nadat kort voor het einde van de wedstrijd op de hoofdtribune korte tijd clubuitingen (zoals een vlag) van West Ham United FC werden getoond, verzamelde zich, kennelijk als reactie daarop, plotseling een grote groep supporters van de Van der Ben-tribune met hoodies op en sommigen met gezichtsbedekking. Hoewel deze groep zich na verwijdering van de clubuitingen van West Ham United FC weer even terug begaf naar de eigen plekken veroorzaakte de 0-1 een nieuwe trigger. De groep begaf zich via het omver werken en doorbreken van de aanwezige hekken naar de hoofdtribune, duidelijk van plan om daar te gaan vechten. De veiligheidsorganisatie van AZ heeft een tiental stewards bij het scheidingshek geplaatst om te voorkomen dat de supporters dit hek zouden forceren, maar door de grote groep en de plotselinge explosie van geweld konden de stewards maar tot een bepaald niveau optreden omdat hun eigen veiligheid in gevaar kwam. De beveiligers en stewards waren uiteindelijk niet in staat om de groepen gescheiden te houden en verdere escalatie te voorkomen. Assistentie en interventie door de politie was dan ook noodzakelijk. De ME kwam ter plaatse en haalde de supportergroepen uit elkaar. De ME voerde een charge uit nadat de AZ-supporters driemaal waren gesommeerd te vertrekken. Toen de ME ter plaatse kwam, was de situatie snel weer onder controle. Er zijn geen supporters op het veld geweest. De beelden vanuit het stadion werden veiliggesteld.

De West Ham United FC-supporters werden na afloop naar de bussen geleid en vertrokken richting het station. Tegelijkertijd hield een groep van ongeveer 30 AZ-supporters zich op rondom het station. De ME heeft hen verwijderd. Rond middernacht werd de tweede en laatste stoet bussen gevuld. In de

bussen werden vernielingen aangericht. Er werden dakplaten losgetrokken, stoelen stuk gesneden en ruiten vernield. De bussen arriveerden rond 00.30 uur bij het station.

Rond 01:00 uur werd de extra politie-inzet afgeschaald en overgedragen aan de staande politieorganisatie.

Tijdslijn van de ongeregelde heden in het stadion

Deze tijdslijn is aangeleverd door AZ en is mede gebaseerd op de camerabeelden (en bijbehorende klok) in het stadion. De tijdslijn begint op het moment dat de veiligheidsorganisatie van AZ niet langer bij machte is om de supportersgroepen gescheiden te houden. (Zie voor de beschrijving hiervan ook hierboven).

22:32:20 uur

De veiligheidscoördinator van AZ dringt er voorafgaand in de commandoruimte bij de politie op aan om de ME het stadion in te sturen voor assistentie bij de scheidingszone op de Cat 1 gasten in het D-gedeelte van de hoofdtribune.

22:32:30 uur

Groepen AZ-supporters bewegen zich in de gracht onder de Van der Ben-tribune richting het scheidingshek tussen de Van der Ben-tribune en de hoofdtribune.

22:33:00 uur

Twee AZ-supporters gaan de trap op van vak Z en lopen voor de eerste rij richting vak A van de hoofdtribune.

22:33:20 uur

Deze twee AZ-supporters worden aangeklampt door een persoon die in vak A zit en deze persoon blokkeert met zijn lichaam de doorgang voor deze twee supporters.

22:33:30 uur

Twee stewards gaan vak A binnen om de AZ-supporters tegen te houden.

22:33:30 uur

Een groep supporters grijpt het afscheidingshek en probeert het te openen. Een supporter klimt op het scheidingshek en blijft daar staan.

22:34:00 uur

De groep supporters die probeert het afscheidingshek te forceren rent de trap op van sectie Z. Een andere groep supporters probeert weg te komen. Een andere groep supporters probeert via de tourniquets van de Van der Ben tribune naar buiten te komen.

22:35:00 uur

De groep die een poging deed om door de draaihekken naar buiten te komen, loopt terug naar het scheidingshek en probeert opnieuw het scheidingshek te forceren.

22:35:20 uur

Een grote groep stewards verzamelt zich in de buurt van het scheidingshek aan de kant van de hoofdtribune. Supporters schudden verschillende keren aan het scheidingshek. Op de onderste rij van vak Z wordt een groep supporters tegengehouden door stewards.

22:37:00 uur

De supporters komen terug in de perimeter via de trap en beginnen massaal aan het scheidingshek te schudden.

22:37:15 uur

De supporters gaan weer richting de tourniquets om te proberen naar buiten te gaan.

22:38:00 uur

De groep supporters in de perimeter voor de Van der Ben-tribune beweegt richting het scheidingshek en wordt groter.

22:38:45 uur

De supporters proberen opnieuw het scheidingshek te forceren om massaal aan dit hek te schudden.

22:39:20 uur

Het afscheidingshek begeeft het en valt door het gewicht van de supporters richting de Van der Ben-tribune.

22:39:25 uur

De eerste supporters rennen over het geforceerde hek de gracht in richting de hoofdtribune.

22:40:30 uur

De laatste supporters rennen over het dranghek in de gracht naar de hoofdtribune en een aantal supporters rent terug naar de Van der Ben-tribune.

22:40:45 uur

De eerste groep ME (6 personen) betreedt de Van der Ben-tribune via de buitenomtrek van het stadion en vormt vervolgens een rij bij het omgeworpen afscheidingshek.

22:41:30 uur

Een tweede groep ME betreedt de gracht voor de Van der Ben-tribune en vormt een linie in de omloop bij de trap van vak Z. De eerste groep ME voert acties uit in de gracht voor de hoofdtribune en beweegt zich richting de middenlijn waarbij sommigen over de zijkant van het veld rennen.

22:42:00 uur

De supporters verplaatsen zich van de hoofdtribune naar de uitgangen van het stadion, via de gracht.

5. Conclusie en aanbevelingen

De conclusies en aanbevelingen

Samenwerking

Ter voorbereiding van de wedstrijd AZ-West Ham United FC op 18 mei 2023 zijn door AZ, de politie het OM en de gemeente in goed overleg maatregelen genomen. Deze maatregelen hadden als doel om de wedstrijddag zo ordelijk mogelijk te laten verlopen en ongeregelde heden in de stad en in het stadion te voorkomen. Deze voorbereiding is gebaseerd op de preparatie en evaluaties van eerdere Europese wedstrijden in het AFAS stadion en het bezoek van supporters van de bezoekende voetbalclub aan Alkmaar. De leden van de vierhoek benadrukken hierbij hun goede samenwerking waarbij de verschillende partners elkaar goed weten te vinden. Ook bij het maken van deze evaluatie zijn deze goede verstandhoudingen van waarde gebleken. Alle partners hebben hun zienswijze op de ongeregelde heden gegeven, elkaar daarbij kritisch aangesproken en vervolgens gezamenlijk een set aanbevelingen opgesteld.

Context met betrekking tot supportersgeweld

Deze wedstrijd en de ongeregelde heden moet worden geplaatst in een context van eerdere en ook latere ongeregelde heden met betrekking tot voetbalsupporters. Dit kan uiteraard op geen enkele wijze een rechtvaardiging vormen voor wat er is gebeurd, maar het is wel belangrijk om er rekenschap aan te geven dat de problematiek rondom supportersgeweld niet alleen een Alkmaars probleem is. Wel moeten we er vanuit Alkmaar in ieder geval alles aan doen om dit in de toekomst te voorkomen. Dit alles gaat immers ten koste van het plezier van de goedwillende supporters, de kostbare inzet van onze politie en de reputatie van AZ en de stad Alkmaar. Maar belangrijker: dergelijke incidenten zetten de openbare orde en veiligheid onder druk.

Incidenten voorafgaand en tijdens AZ-West Ham United FC en de aanbevelingen

Er is sprake geweest van drie incidenten op de wedstrijddag:

1. De vechtpartij bij café 't Moddermannetje
2. De spreekkoren tijdens de wandeling van AZ-supporters naar het stadion
3. De ongeregelde heden in het stadion (deze hadden de grootste impact).

Ad 1

De vechtpartij was een incident dat zich in feite op elke plek voor had kunnen doen. Het ziet ernaar uit dat hier sprake was van een vooraf geplande vechtafspraak. Dat het incident zich afspeelde nabij het station lijkt dan ook toeval. Het had zich ook op een andere plaats kunnen afspelen. De gebiedsontzeggingen voor Cambuursupporters en een aandacht vestiging op een bekende Groningse supporter hebben dit niet kunnen voorkomen. Om dit soort incidenten tijdig te kunnen bestrijden, is de aanwezigheid van de politie/ME van belang. Zij hebben ervoor gezorgd dat de vechtpartij snel was beëindigd.

Aanbeveling is dat bij de voorbereiding van dergelijke wedstrijden nadrukkelijker rekening moet worden gehouden met dit fenomeen. Dat er vechtafspraken worden gemaakt die in feite niks van doen hebben met de wedstrijd. En dat de informatiepositie hieromtrent beter moet zijn. Tegelijkertijd is de realiteit dat we te maken hebben met een gemankeerde informatiepositie op basis waarvan we onze acties moeten voorbereiden.

Ad 2

De antisemitische spreekkoren tijdens de wandeling van AZ-supporters naar het stadion is een tweede incident van deze aard binnen korte tijd. Voorafgaand aan de wedstrijd Ajax-AZ was hier ook sprake van.

Aanbeveling is om in samenspraak met de leden van de vierhoek dit fenomeen verder aan te pakken, zowel strafrechtelijk als ook op het gebied van preventie en voorlichting. Overigens heeft de KNVB recent ook aangekondigd hier in het komende voetbalseizoen daadkrachtiger tegen op te treden, Er zijn vanuit

de gemeente inmiddels gesprekken gevoerd met de Joodse gemeenschap in Alkmaar en de driehoek van Amsterdam heeft een maatregel opgelegd aan AZ met betrekking tot de eerstkomende wedstrijd Ajax-AZ. Belangrijk hierbij is om de daders uit de anonimiteit te halen.

Ad 3

De massaliteit, op dit moment geschat op 150 mensen, en de snelheid van de actie (zie de tijdlijn) hebben ervoor gezorgd dat het incident niet meer voorkomen kon worden. Door optreden van velen (beveiligers, politie, supporters, mensen van de club en anderen) is erger voorkomen. We mogen van geluk spreken dat er geen ernstig gewonden (of erger) gevallen zijn. De juiste opschaling heeft uiteindelijk wel tot adequaat ingrijpen van politie geleid. Vraag is of en zo ja hoe dit sneller had gekund.

Ongeacht het feit dat een gecoördineerde inzet van de ME altijd enige tijd in beslag neemt, blijkt uit de analyse van de vierhoek dat het binnentreden van de ME in het stadion vlotter had kunnen verlopen. Oorzaken hiervoor zijn o.a. dat voor de eenheden niet direct duidelijk was welke ingang zij dienden te gebruiken. Daarnaast hadden enkele ME-voertuigen last van de verkeersdruk rondom het stadion. Zij waren op dat moment namelijk reeds bezig met de voorbereiding op de begeleiding en toezicht van de uitstroom van de (bezoekende) supporters, op de openbare weg. Wat daarbij ook mee heeft gespeeld is dat binnen de bestaande (veiligheids)protocollen van de ME is vastgesteld dat zij de ME-voertuigen ten alle tijde bij zich dienen te houden, waardoor verplaatsing richting het stadion vervolgens ook moest gebeuren met behulp van de voertuigen.

Aanbevelingen zijn:

- *heroverweeg de positionering van politie/stewards en beveiligers in en rondom het stadion gedurende de verschillende fasen van de wedstrijd.*
- *zorg ervoor dat in politiebriefings de situatie rondom en in het stadion goed wordt gedeeld, vooral ook met degenen die ter plaatse minder bekend zijn*
- *handhaaf consequent op het naleven van huisregels en grijp direct in wanneer deze worden genegeerd. (bijvoorbeeld niet klimmen in de hekken, etc).*
- *Controleer hekwerken en (lexaan)wanden in het stadion controleren op hufterproof zijn en verbeter deze indien nodig. (de beveiligingsorganisatie van AZ is hier inmiddels al mee bezig)*
- *Bezie of er meer hekken/wanden nodig zijn/verbeteren compartimentering. (Ook hier wordt al aan gewerkt)*
- *Verscherp de controle van de supporters van de van der Bentrifune en het uitvak, dan wel het hele stadion, dit betreft dan identificatie, fouilleren (vuurwerk en wapens), controle op verdovende middelen en alcohol overwegen (hier wordt al aan gewerkt)*
- *Overweeg een verbod op gezicht bedekkende kleding zoals hoodies en bivakmutsen in de huisregels op te nemen.*
- *Intensiveer trainingen in en rondom het stadion op dergelijke scenarios (AZ is hier overigens al mee gestart). en doe dat nog meer in samenwerking met politie.*
- *Werk samen aan een nieuw beveiligingsplan voor het stadion. Dit geeft de mogelijkheid om de infrastructuur van het stadion en de huidige structuur van de aansturing van de veiligheidsorganisatie van AZ nader met elkaar te beschouwen.*

Naast deze aanbevelingen per incident wordt er nog een aantal algemene aanbevelingen gedaan:

- *Evalueer nog intensiever gemaakte afspraken: bezie na elke wedstrijd of de gemaakte afspraken hebben gewerkt of dat er andere afspraken nodig zijn.*
- *Ondanks dat er geen ongeregeligheden plaatsvonden bij het busvervoer vanaf de meeting point naar het stadion leek de instaprocedure wel lang te duren. Het verdient aanbeveling om hier nog eens goed naar te kijken. Dat geldt ook voor de instaprocedure vanaf het stadion naar het station, na de wedstrijd.*

- Hanteer het bestaande protocol met betrekking tot spandoeken in het stadion en overweeg nadrukkelijker om geen spandoeken in het stadion toe te staan wanneer daar aanleiding toe bestaat.
- Zorg voor een gezamenlijke en stevigere aanpak van relschoppers: je komt er niet meer in als je je niet gedraagt. En communiceer hier duidelijk over zowel vanuit AZ als vanuit gemeente en politie. Aan de andere kant moet het gesprek met de supporters steeds gevoerd blijven worden en moeten we voorkomen dat we in een wij-zij situatie terechtkomen. Dit moet een vast onderwerp op de agenda van de vierhoek zijn.
- Ondanks de uitgebreide preparatie op de wedstrijd kan in het algemeen gesteld worden dat het bij Europese wedstrijden lastig is om grip te krijgen op de (bewegingen van) bezoekende supporters. Dit komt omdat, anders dan bij de nationale competitie, het niet mogelijk is om aan de voorkant bezoekersregelingen/reisbeperkingen op te leggen. Binnen de huidige wetgeving is hier geen ruimte voor. Ook de voorwaarden die de UEFA aan een BVO oplegt met betrekking tot Cat1 supporters, stroken soms niet met de veiligheidsafspraken. Zo is vaak niet duidelijk wie de Cat1 supporters zijn maar moeten deze op grond van UEFA richtlijnen wel op de hoofdtribune worden geplaatst in plaats van in het uitvak. Dit probleem speelt niet alleen in Alkmaar. Andere gemeenten waar Europees voetbal wordt gespeeld, herkennen zich in deze problematiek. Pleit daarom, samen met andere betrokken burgemeesters, bij de UEFA voor meer bevoegdheden met betrekking tot het reguleren van supportersstromen.

Strafrechtelijke gevolgen

Op 19 mei 2023 is, in samenwerking met de politie, onderzoek Berkley gestart. Het onderzoek heeft zich met name gericht op het geweld en de ongeregelheden in het stadion tegen het einde van de wedstrijd.

De politie heeft veel beeldmateriaal ontvangen, waaruit men verdachten heeft geselecteerd die het meeste geweld hebben gepleegd. Dit heeft geresulteerd in een lijst NN02 tot en met NN34.

- Hiervan zijn 23 aangehouden en voorgeleid bij de rechter-commissaris;
- Van de 23 zijn er reeds 17 al op zitting geweest, waarbij alle 17 zijn veroordeeld voor openlijke geweldpleging;
- Staan er nog 5 gepland voor de snelrechtzitting van 19 juni, 27 juni en 28 juni;
- Gaat 1 verdachte naar de Meervoudige Kamer voor poging doodslag;
- Zijn er 9 (nog) niet herkend.

Het Taskforce team van de KNVB is kort na het incident ingeschakeld om alle beelden te analyseren en met name kijken of zij personen met gezichtsbedekking kunnen herleiden naar een persoon op het moment dat de gezichtsbedekking op gaat.

Het onderzoeksteam Berkley is per 16 juni "opgeheven". Dit betekent niet dat er geen verder onderzoek meer gedaan gaat worden.

. Begin juli jl. heeft de basisteam-recherche van politie Alkmaar een doorstart gemaakt in onderzoek Berkley, genaamd Berkley II. Dit onderzoek richt zich op de vechtpartij die heeft plaatsgevonden in de Stationsstraat.

- Het onderzoek heeft 29 verdachten opgeleverd, waarvan er op dit moment 28 zijn geïdentificeerd.
- Vier verdachten wonen buiten ons arrondissement en zullen door politie Noord-Nederland worden opgepakt.
- Eén verdachte had een schorsing voor o.a. een ander voetbal gerelateerd feit. De rechter-commissaris heeft de schorsing mede door dit incident opgeheven, waardoor deze verdachte weer in voorlopige hechtenis zit.

De afdoening van de andere 24 AZ-supporters is op dit moment nog niet bekend. Wel hebben zij allemaal een gedragsaanwijzing opgelegd gekregen voor de duur van 90 dagen met een gebiedsverbod voor het AFAS Stadion (en het bijbehorende terrein) en de horeca-gebieden van de binnenstad van Alkmaar ten tijde van een wedstrijd van (Jong) AZ.

Tot slot

De vierhoek kijkt terug op een dynamisch, op onderdelen voor verbetering vatbaar maar over het algemeen professioneel optreden van de verschillende partners. Zo is het scheiden van de supportersgroepen in de stad en op de openbare weg succesvol uitgevoerd en is de begeleiding door politie van de niet geplande wandeling van AZ-supporters naar het stadion veilig verlopen. Bij het treffen tussen supporters aan de Stationsweg is door ingrijpen van de ME verdere escalatie voorkomen. Datzelfde geldt voor het optreden van de ME in het stadion, hoewel dit achteraf gezien vlotter had gekund. Ook de door AZ ingezette extra preventieve maatregelen in en om het stadion om dit soort incidenten te voorkomen, hebben weliswaar hun werk gedaan maar het bleek voor deze extreme situatie niet afdoende.

De vierhoekpartners zijn inmiddels aan de slag gegaan met de aanbevelingen en blijven er gezamenlijk naar streven incidenten als deze in de toekomst te voorkomen.

Augustus 2023

De leden van de voetbalvierhoek Alkmaar

